

Udskriftsdato: 19. december 2025

2008/1 BSF 38 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om at oprette en demokratifond samt andre demokratifremmende initiativer

Ministerium: Folketinget

Fremsat den 12. november 2008 af Jeppe Kofod (S), Mette Gjerskov (S), Ole Hækkerup (S),
Mogens Jensen (S), Mogens Lykketoft (S) og John Dyrby Paulsen (S)

Forslag til folketingsbeslutning

om at oprette en demokratifond samt andre demokratifremmende initiativer

Folketinget pålægger regeringen at oprette en demokratifond og at igangsætte en række andre initiativer til at fremme demokrati i udviklingslande og i lande i transition. Regeringen pålægges konkret at

- oprette en ny demokratifond,
- støtte udviklingen af demokratiske politiske partier i udviklingslande,
- støtte ungdomsorganisationer, som arbejder på at fremme demokrati og menneskerettigheder blandt unge i udviklingslande, og
- støtte opbygningen af velfungerende og retfærdige retssystemer i udviklingslande.

Bemærkninger til forslaget

Alle mennesker bør have ret til at bestemme over sig selv og vælge deres egen regering. Demokrati er helt essentielt for et retfærdigt samfund, og Danmark bør gå forrest i kampen for at fremme demokrati overalt i verden og konsekvent understøtte demokratiske kræfter og styrkelsen af menneskerettighederne.

Generelt har der været en positiv udvikling i antallet af demokratiske stater i verden. Ifølge den uafhængige organisation Freedom House var antallet af frie samfund i 1987 blot 58, mens antallet i 2007 var 90. Dog var 2007 et sørgeligt år, da der var en tilbagegang i graden af frihed i en femtedel af alle verdens lande. Det er første gang i 15 år, at der 2 år i træk har været et fald i graden af frihed i verden. Dette tydeliggør behovet for at øge indsatsen for at fremme demokrati og frihed i verden. Tallene viser også, at der altid er fare for, at nye demokratier vender tilbage til mere autoritære styreformers, da den demokratiske kultur endnu ikke er veludviklet. Det er eksempelvis tilfældet for Rusland. Derfor er det afgørende, at Danmark aktivt støtter demokratiske kræfter overalt i verden, hvor demokratiet er i fare, hvor lande er i gang med en transition til demokrati, eller hvor demokratiet ikke er udbredt.

I det følgende bruges udelukkende termen udviklingslande til at beskrive, hvor initiativerne skal foregå. Det skal dog pointeres, at termen både dækker over deciderede udviklingslande og lande i transition, da initiativerne både skal foregå i udviklingslande og i lande i transition.

Frie valg og en demokratisk forfatning er kun en del af et veludviklet demokrati. Et sandt demokrati er kendetegnet ved en gennemgribende demokratisk kultur, hvor der er folkeligt engagement og deltagelse, frie medier, et stærkt og uafhængigt civilsamfund, veludviklede partier, et velfungerede retsvæsen og respekt for menneskerettighederne. Følgende forslag er derfor også rettet mod et bredt spektrum af indsatsområder, som alle vil medvirke til at rodfæste en demokratisk kultur i befolkningen og opbygge mere velfungerende demokratiske institutioner, så demokratiet for alvor kan blomstre.

De konkrete forslag

Forslagsstillerne peger nedenfor på fire konkrete indsatsområder, der kan hjælpe med at fremme demokrati på den globale scene.

1) Oprettelse af en ny demokratifond

Forslagsstillerne foreslår, at der oprettes en ny demokratifond til at fremme demokrati og respekt for menneskerettighederne i udviklingslande.

Den tidligere demokratifond spillede en vigtig rolle i bestræbelserne for at udbrede det folkelige demokrati til Østeuropa og tredje verdens lande. Der er imidlertid stadig et stort behov for at understøtte nye demokratier og demokratiske kræfter overalt i verden, og forslagsstillerne ønsker derfor, at der oprettes en ny demokratifond. Hensigten med demokratifonden er, at Danmark igen går forrest i kampen for demokrati og frihed i verden. Fonden skal understøtte demokratiet og udbredelsen af menneskerettighederne og vil være et vigtigt middel i kampen for frihed og stabilitet på den globale scene. Fonden skal trække på de mange demokratiske ressourcer, der findes i det danske samfund.

Demokratifonden skal fungere uafhængigt af den siddende regering. Den skal ledes af en uafhængig bestyrelse, der træffer beslutning om, hvilke aktiviteter der skal støttes. Fonden skal ikke begrænse sin støtte til et geografisk område, men støtte demokratiske kræfter i udviklingslandene, lande i transition, og hvor end der måtte være brug for det. Dermed skal støtten fra demokratifonden geografisk set være bredere end Det Arabiske Initiativ, der udelukkende fokuserer på Mellemøsten og Nordafrika.

Danske aktører skal kunne søge demokratifonden om økonomisk støtte til at gennemføre en række aktiviteter i udviklingslande. Disse aktører kan være organisationer, partier, ngo'er, medier, kommuner, foreninger, regioner, arbejdsmarkedets parter osv., der i de fleste tilfælde i forvejen har ekspertise, erfaring og kontakter i udviklingslande, som de kan trække på. Den nye demokratifond skal støtte en

lang række af forskelligartede aktiviteter, hvor kernen er demokratisk udvikling og støtte til de universelle menneskerettigheder. Herunder hører også aktiviteter til fremme af bl.a. kvinders og etniske og seksuelle minoriteters rettigheder og retsbeskyttelse, da dette ofte ses som værende et specielt problem i lande under demokratisering.

2) Støtte til udvikling af demokratiske partier

Forslagsstillerne foreslår, at der gives støtte til udviklingen af demokratiske politiske partier i udviklingslande. Støtten skal eksempelvis rette sig mod udviklingen af parti programmer og organisationsopbygning. Velfungerende politiske partier er afgørende for, at der kan ske en positiv demokratisk udvikling, da de politiske partier har en unik rolle i demokratiske samfund. Partierne har til opgave at aggregere og repræsentere de samfundsmæssige interesser. Derudover muliggør partierne politisk deltagelse, da det er partierne, som træner og uddanner de kommende politiske ledere igennem partiet. Desuden har partierne også en vigtig funktion med at kontrollere, at den siddende regering arbejder inden for de demokratiske rammer. Et velfungerende partisystem samt en bred folkelig involvering og deltagelse er forudsætninger for demokratiet og et indsatsområde, hvor Danmark bør markere sig.

Partierne er dog alt for svage i mange lande, og de må derfor styrkes. Målet er at opbygge effektive, gennemsigtige og ansvarlige demokratiske partier, som på fredelig vis konkurrerer om magten. Alt for ofte har man oplevet, at fraværet af repræsentative partier og mangel på sund konkurrence mellem politiske programmer har ført til uroligheder og voldelige konflikter f.eks. i forbindelse med valg. En styrkelse af de politiske partier er helt afgørende for en fredelig løsning af samfundets konflikter. De politiske partier er centrale i opbygningen af en fredelig demokratisk kultur, hvor partierne arbejder inden for de demokratiske spilleregler og aktivt modarbejder vold som politisk middel.

Støtten til udviklingen af politiske partier skal varetages af demokratifonden (jf. ovenfor). Støtten skal gå til de danske politiske partier, og omfanget af støtten skal vægtes efter antallet af mandater i Folketinget. Det skal dog ikke være de enkelte politiske partier, som gennemfører de konkrete programmer eller aktiviteter. Derimod skal de kanalisere støtten videre til organisationer, som skal stå for gennemførelsen af de enkelte projekter eller programmer i samarbejde med partierne. Disse organisationer skal være uafhængige, men kan have en vis tilknytning til de enkelte partier.

Regeringen opfordres til at se på de erfaringer, som andre lande har med lignende støtteordninger til udvikling af politiske partier igennem organisationer. Her kan der eksempelvis både skeles til Sverige, USA og Tyskland, som alle har erfaringer med området.

I Sverige har alle partier i den svenske Riksdag mulighed for at yde støtte gennem programmet for partirettet demokratistøtte Partiinriktat demokratistöd. Hvert svensk parti får støtte efter antallet af mandater i Riksdagen, således at der gives et grundbeløb samt et beløb per mandat. Det er ikke partierne selv, som gennemfører aktiviteterne, men derimod tilknyttede organisationer. Eksempelvis har det svenske socialdemokrati betroet Olof Palme International Center ansvaret for deres partistøtteprogram, mens Moderaterne har givet Jarl Hjalmarson Stiftelsen ansvaret for deres aktiviteter. Programmet for partirettet demokratistøtte blev oprettet på prøvebasis i 1995 af den socialdemokratiske regering, og blev i 2002 gjort permanent. Den årlige støtte til programmet er ca. 75 mio. svenske kroner og har været stigende siden programmets start.

I USA har de uafhængige organisationer International Republican Institute (IRI) og National Democratic Institute for International Affairs (NDI) mange års erfaring med udviklingen af politiske partier. De er offentligt støttet og arbejder for at fremme demokrati og udvikle de politiske partier. Også i Tyskland får de enkelte partier støtte til, at de kan iværksætte demokrati- og udviklingsprojekter i andre lande. Her er det heller ikke de enkelte partier, men tilknyttede organisationer, der står for de enkelte projekter og aktiviteter.

3) Støtte til ungdomsorganisationer

Forslagsstillerne foreslår, at der gives støtte til danske ungdomsorganisationer, som arbejder for at fremme demokrati og menneskerettigheder blandt unge i udviklingslandene. De unge er en helt central gruppe, hvis en demokratisk udvikling skal finde sted. Alene den demografiske situation i mange udviklingslande, hvor en meget stor del af befolkningen er børn og unge, nødvendiggør, at der arbejdes aktivt for en demokratisk udvikling blandt de unge. Derudover er de unge fremtidens vælgere og politiske ledere, og det er vigtigt at gøre dem i stand til at udfylde disse roller på bedste vis. Danske unge er utrolig interesseret i verden omkring dem og vil meget gerne deltage i internationale aktiviteter og projekter. Derfor er det vigtigt, at regeringen økonomisk muliggør kontakten mellem danske og udenlandske unge. Helt konkret kan der ydes støtte til at øge den mellemfolkelige dialog, gennemføre forpligtende partnerskaber og opbygge kapaciteter i samarbejde med ungdomsorganisationer i andre dele af verden. Der kan eksempelvis være tale om kurser, organisationsudvikling, netværksdannelse, oplysningsarbejde og undervisning.

I dag ydes der gennem Det Arabiske Initiativ støtte til Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF), som kan støtte medlemsorganisationernes aktiviteter og projekter i Mellemøsten og Nordafrika. Der er dog et væsentligt behov for at udbrede denne indsats til resten af verden, hvor der endnu ikke er veludviklede demokratier og respekt for menneskerettighederne. Mellemøsten og Nordafrika er bestemt ikke de eneste steder i verden, hvor der er behov for dialog og samarbejde med de demokratiske kræfter.

Støtten skal administreres af demokratifonden (jf. ovenfor), hvor danske ungdomsorganisationer kan søge om tilskud. Det kan eksempelvis også være Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF), som enten selv søger om støtte eller søger på vegne af en eller flere af dens medlemsorganisationer. De danske organisationer såvel som deres partnere i udlandet skal leve op til visse krav, før de kan få støtte. Blandt andet skal de gå ind for demokratiske principper, respektere menneskerettighederne og have kapacitet til at gennemføre de givne aktiviteter.

4) Støtte til opbygning af velfungerende og retfærdige retssystemer

Endelig foreslår forslagsstillerne at intensivere støtten til opbygningen af velfungerende og retfærdige retssystemer samt politiet i udviklingslande. Retssystemet er selve kernen i et levedygtigt demokrati, og det er derfor et vigtigt indsatsområde i forbindelse med at fremme demokrati overalt i verden. I et demokratisk samfund er det et grundlæggende princip, at alle borgere er lige for loven, og at man er beskyttet imod vilkårlig magtanvendelse og har adgang til at bringe sin sag for en domstol. Et uafhængigt og velfungerende retssystem er en forudsætning for et uafhængigt civilsamfund og en pluralistisk demokratisk kultur. Et velfungerende retssystem forudsætter, at befolkningen er bevidst om sine rettigheder, og kan være med til at sikre, at menneskerettighederne bliver overholdt. Desværre er dette ikke tilfældet i store dele af verden, hvilket vores forslag har til hensigt at rette op på.

Støtten til retssystemer kan eksempelvis ske ved at sikre, at hele befolkningen får adgang til retsvæsenet, da et problem ofte er, at retssystemets kapacitet er yderst begrænset i mange lande. Derudover er der en række økonomiske, sociale og sproglige barrierer, der skal overvindes, før alle kan nyde egentlig retsbeskyttelse. Derfor er det bl.a. vigtigt at styrke kvinders og minoritetsgruppers rettigheder og stilling i samfundet, da de ofte er stærkt begrænsede i mange lande. Yderligere er det vigtigt at støtte en effektiv uddannelse af politifolk med vægt på politiets optræden og ageren over for civilbefolkningen. Et velfungerende og pålideligt politi er afgørende for, at hele retssystemet fungerer, og at befolkningen har tillid til politiet.

Korruption er et stort og meget alvorligt problem i mange udviklingslande. Korruption findes desværre også inden for retsvæsenet og politiet, hvor der burde være upartiske og frie dommere og politifolk. Derfor skal indsatsen også sættes ind på at nedbringe og udrydde korruptionen inden for politiet og retsvæsenet. Det er ofte et problem, at politiet og domstolene ikke er villige til at pågribe og dømme personer med

tilknytning til det etablerede styre, hvad enten det er politikere, bureaukrater, politifolk, dommere eller militær. Derfor må retsvæsenets uafhængighed styrkes, og vilkårene forbedres.

Generelt vil et velfungerende ordens- og retssystem betyde, at menneskerettighederne og demokratiet ville have væsentlig bedre vilkår for at blomstre og udfolde sig.

Generelt

Konkretiseringen af de fire initiativer, herunder strukturen og sammensætningen for den ny demokratifond og den endelige økonomiske ramme, skal aftales mellem regeringen og forslagsstillerne.

Økonomi og evaluering

Der afsættes 150 mio. kr. til demokratifremmeinitiativerne over de næste tre år (2009-2011), som finansieres af den foreslåede stigning i udviklingsbistanden, jf. Socialdemokratiets finanslovforslag for 2009. Her foreslår Socialdemokratiet, at udviklingsbistanden øges med 400 mio. kr. i 2009. Den fattigdomsorienterede udviklingsbistand foreslås øget med 1,5 mia. kr., mens den erhvervsrettede og finansielle bistand foreslås reduceret med 1,1 mia. kr. i 2009.

I det 3. år evalueres indsatsen med henblik på justeringer både i det fremtidige indhold og den økonomiske ramme. Der skal løbende foretages en måling af indsatsens effekter for at sikre en optimal anvendelse af midlerne. Ligeledes skal det sikres, at administrationen af demokratifonden foregår på den mest omkostningseffektive måde.

Skriftlig fremsættelse

Jeppe Kofod (S)::

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at oprette en demokratifond samt andre demokratifremmende initiativer.

(Beslutningsforslag nr. B 38).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.